



Guía Docente				
Datos Identificativos				2023/24
Asignatura (*)	Valores e educación para a igualdade	Código	652G02042	
Titulación	Grao en Educación Primaria			
Descritores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Grao	2º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	4.5
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Pedagogía e Didáctica			
Coordinación	Iglesias Salvado, Jose Luis	Correo electrónico	jose.luis.iglesias@udc.es	
Profesorado	Iglesias Salvado, Jose Luis	Correo electrónico	jose.luis.iglesias@udc.es	
Web				
Descrición xeral	<p>Esta materia pretende favorecer a reflexión, a formación e o compromiso cos valores e os dereitos humanos en xeral. Desde idades temperás resulta obrigado formar nuns valores básicos de convivencia que contribúan a fomentar o diálogo, o respecto, a empatía, etc., tanto nas aulas como na sociedade no seu conxunto. A escola, como institución, ademais de centrarse na adquisición dos coñecementos, ten a obriga de preocuparse de maneira especial pola formación en valores que posibiliten o desenvolvemento do alumnado como seres humanos, para que sexan quen de tomar as decisións axeitadas diante dos distintos problemas que se lles presenten agora e no futuro. O mestres e mestras, pola súa parte, deben ser conscientes da súa responsabilidade no traballo diario cos valores así como da formación que a sociedade lles esixe de cara a promover unha cidadanía democrática, activa, respetuosa e responsable.</p>			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título
A1	Comprender os procesos de aprendizaxe relativos ao período de 6-12, no contexto familiar, social e escolar.
A5	Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseado na aprendizaxe de competencias.
A7	Analizar e comprender os procesos educativos na aula e fóra de ela relativos ao período 6-12.
A11	Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula.
A12	Abordar e resolver problemas de disciplina.
A13	Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais.
A14	Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática.
A15	Coñecer e abordar situacións escolares en contextos multiculturais.
A17	Coñecer e aplicar experiencias innovadoras en educación primaria.
A19	Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación educativa e ser capaz de deseñar proxectos de innovación identificando indicadores de avaliación.
A20	Mostrar habilidades sociais para entender ás familias e facerse entender por elas.
A22	Relacionar a educación co medio, e cooperar coas familias e a comunidade.
A23	Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.
A34	Fomentar a educación democrática da cidadanía e a práctica do pensamento social crítico.
A35	Valorar a relevancia das institucións públicas e privadas para a convivencia pacífica entre os pobos.
A40	Formular e resolver problemas vinculados coa vida cotiá.
A67	Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes 6-12 anos.
B1	Aprender a aprender.
B3	Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.
B4	Traballar de forma autónoma con iniciativa.
B5	Traballar de forma colaborativa.
B6	Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.



B8	Capacidade para elaborar discursos coherentes e organizados lxicamente.
B12	Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.
B14	Capacidade para traballar en equipo de forma cooperativa, para organizar e planificar o traballo, tomando decisións e resolvendo problemas, tanto de forma conxunta como individual.
B15	Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.
B16	Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.
B17	Capacidade de análise e de autoavaliación tanto do propio traballo como do traballo en grupo.
B18	Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.
B19	Capacidade de adaptarse a novas situacións nunha sociedade cambiante e plural.
B20	Relación con diversos interlocutores sociais.
B21	CB1 - Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeneral, e se adoita encontrar a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo
B22	CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo
B23	CB3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética
B24	CB4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado
B25	CB5 - Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía
C1	Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.
C4	Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.
C6	Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.
C7	Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.

Resultados da aprendizaxe			
Resultados de aprendizaxe	Competencias / Resultados do título		
	Comprender os procesos de aprendizaxe relativos ao período de 6-12, no contexto familiar, social e escolar.	A1	B21
Coñecer as propostas e desenvolvementos actuais baseado na aprendizaxe de competencias.	A5	B25	
Analizar e comprender os procesos educativos na aula e fóra de ela relativos ao período 6-12.	A7		
Coñecer os procesos de interacción e comunicación na aula.	A11		
Mostrar habilidades sociais para entender ás familias e facerse entender por elas.	A12		
Analizar e incorporar de forma crítica as cuestións máis relevantes da sociedade actual que afectan á educación familiar e escolar: impacto social e educativo das linguaxes audiovisuais e das pantallas; cambios nas relacións de xénero e interxeracionais; multiculturalidade e interculturalidade; discriminación e inclusión social e desenvolvemento sustentable.	A13		
Formular e resolver problemas vinculados coa vida cotiá.	A14		
Regular os procesos de interacción e comunicación en grupos de estudantes 6-12 anos.	A15		
Promover o traballo cooperativo e o traballo e esforzo individuais.	A19		
Promover accións de educación en valores orientadas á preparación dunha cidadanía activa e democrática.	A20		
Coñecer e abordar situacións escolares en contextos multiculturais.	A22		
Coñecer e aplicar metodoloxías e técnicas básicas de investigación educativa e ser capaz de deseñar proxectos de innovación identificando indicadores de avaliación.	A23		
Abordar e resolver problemas de disciplina.	A40		
	A67		



Aprender a aprender.	A17	B1	C4
Aplicar un pensamento crítico, lóxico e creativo.	A23	B3	
Traballar de forma autónoma con iniciativa.	A34	B4	
Comportarse con ética e responsabilidade social como cidadán e como profesional.	A35	B5	
Capacidade para elaborar discursos coherentes e organizados lóxicamente.		B6	
Capacidade de selección, de análise, de avaliación e de utilización de distintos recursos na rede e multimedia.		B8	
Capacidade para traballar en equipo de forma cooperativa, para organizar e planificar o traballo, tomando decisións e resolvendo problemas, tanto de forma conxunta como individual.		B12	
Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.		B14	
Capacidade para utilizar diversas fontes de información, seleccionar, analizar, sintetizar e extraer ideas importantes e xestionar a información.		B15	
Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.		B16	
Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.		B17	
Capacidade crítica e creativa na análise, planificación e realización de tarefas, como froito dun pensamento flexible e diverxente.		B18	
Capacidade de análise e de autoavaliación tanto do propio traballo como do traballo en grupo.		B19	
Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.		B20	
Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.		B22	
Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.		B23	
Compromiso ético para o exercicio das tarefas docentes.		B24	
Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.			C1
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			C4
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			C6
Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.			C7
Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.			

Contidos	
Temas	Subtemas
1. Dereitos humanos e cidadanía	1.1. Aproximación histórico-conceptual ós dereitos humanos. 1.2. Democracia, cidadanía e dereitos humanos. 1.3. A evolución no concepto de cidadanía.
2. A construción da cidadanía a través da educación: o papel do currículo escolar.	2.1. Valores e currículo escolar 2.2. Actitudes, valores e normas para unha cidadanía crítica. 2.3. O papel do currículo na construción da cidadanía e as identidades. 2.4. Construción dos valores no proceso educativo. 2.5. Os valores na formación docente.
3. Igualdade de oportunidades e xustiza social.	3.1. Evolución social do concepto de xénero. Políticas de igualdade. 3.2. Perspectivas de análise sobre a convivencia e do conflito social. 3.3. Dereitos e deberes para unha sociedade democrática.
4. A coeducación como proxecto.	4.1. Estratexias e recursos metodolóxicos das boas prácticas coeducativas. 4.2. Incidencia doutros axentes de socialización: familias, mass-media, TIC, grupos de iguais, tribus urbanas...
5. A convivencia como reto educativo.	5.1. Estratexias metodolóxicas para a mediación e a resolución de conflitos. 5.2. Modelos de convivencia a través doutros axentes de socialización: familias, mass-media, TIC, grupos de iguais, tribus urbanas... 5.3. Activismo, asociacionismo e o papel das ONG.
6. A Educación para o desenvolvemento.	6.1. Aproximación conceptual a unha realidade emerxente: orixe e tendencias. 6.2. Cidadanía global e cultura da solidariedade. 6.3. Da exclusión á promoción do desenvolvemento humano sostible



Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Actividades iniciais	A1 A5 A11 A17 A23 A35 A40 C4 C7	2	0	2
Análise de fontes documentais	A7 A15 A23 B4 B5 B12 B14 B15 B16 B17 B23 C1 C6	2	16	18
Traballos tutelados	A12 A13 A15 A17 A19 A34 B4 B12 B15 B17 B22 B23 B24	3	4.5	7.5
Lecturas	A13 A15 A19 A22 A35 B3 B4 B12 B15 B18 B19 B23 C4	2	20	22
Sesión maxistral	A14 A15 A17 A20 A22 A23 A34 A35 B1 B3 B6 B8 B25 C7	15	0	15
Recensión bibliográfica	A7 A11 A23 A40 B3 B4 B8 B12 B14 B15 B16 B17 B21 B22 B25 C6	2	10	12
Presentación oral	B3 B4 B5 B8 B14 B16 B22 B23 B24 C6	2	13	15
Aprendizaxe colaborativa	A5 A11 A13 A14 A17 A19 A40 A67 B5 B14 B20 B23 C4	2	18	20
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Actividades iniciais	Nas primeiras sesións de clase levaranse a cabo actividades de carácter expositivo, por parte do profesor, nas que se presentará o programa da materia e mesmo a dinámica metodolóxica establecida para o mellor desenvolvemento da mesma.
Análise de fontes documentais	Basease na utilización de documentos e fontes relevantes para a súa análise e posterior utilización para explicar a natureza dos distintos contidos e aspectos da materia.
Traballos tutelados	Trátase de facer un traballo de iniciación á investigación. Esixe por parte do alumnado un grao de responsabilidade consonte cos obxectivos e a calidade que debe presidir este tipo de traballo. No seu momento facilitaránse unhas pautas que permitirán a elaboración do mesmo, que se complementará cun seguimento tutorial individualizado.
Lecturas	Establécense unha serie de lecturas obrigatorias dun conxunto de textos e documentación relacionadas coa materia que o alumnado terá que ler, discutir en grupo e finalmente recensionar de xeito persoal axustándose a un formato coñecido e pautado.
Sesión maxistral	Exposición oral dos temas que constituen os contidos da materia diante do alumnado. Esta exposición irá precedida dunha presentación na que se propoñen algunhas preguntas aos estudantes para motivar a reflexión e o diálogo aberto. A obxectivo final pasa pola transmisión de coñecementos e ao tempo facilitar a súa aprendizaxe.
Recensión bibliográfica	Proceso de lectura crítica dun libro, artigo ou calquera outro documento escrito. Comprende ademais da lectura da obra en cuestión, a análise do seu contido, unha crítica e mesmo unha valoración en relación con outros documentos de igual ou parecida natureza.



Presentación oral	Exposicións de traballos realizados, individuais ou colectivos, diante do grupo de referencia, procurando tirar conclusións sobre a problemática investigada, documento ou experiencia abordada.
Aprendizaxe colaborativa	Parte da idea de que os estudantes traballan xuntos para aprender e ao tempo son responsables mesmo da súa propia aprendizaxe como da dos seus compañeiros. Non se eopón ao traballo individual. Máis ben debe entenderse como unha estratexia de aprendizaxe complementaria que tenta fortalecer o desenvolvemento global do alumno.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
<p>Análise de fontes documentais</p> <p>Traballos tutelados</p> <p>Sesión maxistral</p> <p>Aprendizaxe colaborativa</p>	<p>Tanto as sesións maxistrais como a análise de fontes documentais, os traballos tutelados e a atención personalizada serán obxecto dunha atención individualizada coa finalidade de facer un seguimento personalizado de cada alumno e alumna, tanto do seu traballo como das distintas actividades de aprendizaxe programadas. Neste senso convén ter presente o que sobre a avaliación e a asistencia queda reflectido no apartado 7 desta guía. De maneira especial todo o que ten que ver coa realización da proba de ensaio e a avaliación. En calquera caso para unha mellor e máis axustada atención personalizada as alumnas e alumnos que teñan o recoñecemento de asistencia parcial deberán pasar pola titoría obrigadamente nos primeiros días do cuadrimestre para establecer unha dinámica de traballo específica e individualizada.</p> <p>Para a segunda oportunidade de avaliación(Xullo) mantéñense as cualificacións aprobadas, de maneira que o alumno só deberá repetir aquelas que non foran superadas</p>

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descrición	Cualificación
Análise de fontes documentais	A7 A15 A23 B4 B5 B12 B14 B15 B16 B17 B23 C1 C6	Basease na utilización de documentos e fontes relevantes para a súa análise e posterior utilización para explicar a natureza dos distintos contidos e aspectos da materia.	10
Traballos tutelados	A12 A13 A15 A17 A19 A34 B4 B12 B15 B17 B22 B23 B24	Trátase de facer un traballo de iniciación á investigación. Esixe por parte do alumnado un grao de responsabilidade consonte cos obxectivos e a calidade que debe presidir este tipo de traballo. No seu momento facilitaránse unhas pautas que permitirán a elaboración do mesmo, que se complementará cun seguimento titorial individualizado.	30
Lecturas	A13 A15 A19 A22 A35 B3 B4 B12 B15 B18 B19 B23 C4	Establécense unha serie de lecturas obrigatorias dun conxunto de textos e documentación relacionadas coa materia que o alumnado terá que ler, discutir en grupo e finalmente recensionar de xeito persoal axustándose a un formato coñecido previamente consensuado.	20
Sesión maxistral	A14 A15 A17 A20 A22 A23 A34 A35 B1 B3 B6 B8 B25 C7	Exposición oral dos temas que constituen os contidos da materia diante do alumnado. Esta exposición irá precedida dunha presentación na que se propoñen algunhas preguntas aos estudantes para motivar a reflexión e o diálogo aberto. A obxectivo final pasa pola transmisión de coñecementos e ao tempo facilitar a súa aprendizaxe.	10
Recensión bibliográfica	A7 A11 A23 A40 B3 B4 B8 B12 B14 B15 B16 B17 B21 B22 B25 C6	Proceso de lectura crítica dun libro, artigo ou calquera outro documento escrito. Comprende ademais da lectura da obra en cuestión, a análise do seu contido, unha crítica e mesmo unha valoración en relación con outros documentos de igual ou parecida natureza.	20
Presentación oral	B3 B4 B5 B8 B14 B16 B22 B23 B24 C6	Exposicións de traballos realizados, individuais ou colectivos, diante do grupo de referencia, procurando tirar conclusións sobre a problemática investigada, documento ou experiencia abordada.	10

Observacións avaliación



- A asistencia as clases é obrigatoria e será obxecto de avaliación e control. O límite de asistencia mínimo é do 80%.
- Calquera circunstancia persoal que poida alteirar o seguimento da materia por parte do alumnado deberá ser comunicada ao profesor para a súa oportuna e axeitada consideración.
- As faltas de asistencia puntuais non precisan ser xustificadas mentres non excedan o 20% do total.
- Para os alumnos de dedicación a tempo completo os traballos individuais, entre os que se considera a proba de ensaio, se fose o caso, terán un valor do 60% na nota final. Os traballos realizados en grupo un 40%. En calquera caso para aprobar a materia é necesario ter unha avaliación positiva en cada un dos partados, mesmo no traballo de grupo como traballo individual. Para segunda oportunidade de avaliación, no mesmo curso consérvanse as notas das partes que o alumnado teña superadas, debendo realizar unicamente as non superadas.
- Para o alumnado que teña o recoñecemento de dedicación a tempo parcial segundo establece a "NORMA QUE REGULA O RÉXIME DE DEDICACIÓN AO ESTUDO DOS ESTUDANTE DE GRAO NA UDC?-concretamente o Art. 3 (apartados a, b, c) e o Art. 4. (apartado 5) de 29/05/2012-, EXCEPCIONALMENTE e para o alumnado a tempo parcial, establécese que se a asistencia no acada o mínimo do 80%, ademais dos traballos obrigatorios que con carácter individual en cada caso particular se especifiquen nas primeiras semanas do cuadrimestre, este alumnado realizará tamén unha proba de ensaio con carácter obrigatorio ao final do mesmo na data sinalada oficialmente. Esta proba, nestes casos específicos, terá un valor do 50% do total da nota final. Igual que no caso do alumnado con dedicación a tempo completo para a segunda oportunidade de avaliación, no mesmo curso, consérvanse as notas das partes que o alumnado teña superadas, debendo realizar unicamente as non superadas.
- Para superar a materia é necesario ter aprobados os dous apartados correspondentes mesmo para o caso dos alumnos asistentes a tempo completo como para os que teñan o recoñecemento de asistencia parcial. Estás condicións mantéñense ao longo do curso en todas as convocatorias.
- Gardaranse as partes superadas da materia de unha convocatoria a outra dentro do mesmo curso académico.
- Mentres se estea no proceso de elaboración dos traballos tutelados é obrigatorio pasar pola titoría cando menos unha vez.
- No relativo á realización fraudulenta (plaxio) das probas de avaliación, a cualificación axustarase ao establecido no artigo 14. 4. Normas de avaliación, revisión e reclamación das cualificacións dos estudos de grao e mestrado universitario. En calquera caso hai que recordar que "a realización fraudulenta das probas ou actividades de avaliación, unha vez comprobada, implicará directamente a cualificación de suspenso na convocatoria en que se cometa: o/a estudante será cualificado con ?suspenso? (nota numérica 0) na convocatoria correspondente do curso académico, tanto se a comisión da falta prodúcese na primeira oportunidade como na segunda. Para isto, procederase a modificar a súa cualificación na acta de primeira oportunidade, se fose necesario".
- Excepcionalmente, no caso de que o estudante, por razóns debidamente xustificadas, non puidera realizar todas as probas de avaliación continua, o profesor adoptará as medidas que considere oportunas para non perxudicar a súa cualificación.



Bibliografía básica

- Anaut, L. et al. (2002). Valores escolares y educación para la ciudadanía. Barcelona. Graó
- Bárcena, F.; Gil, F. y Jover, G. (1999). La escuela de la ciudadanía: educación ética y política.. Bilbao. DDB
- Buxarrais, R. (1999). La formación del profesorado en educación y valores.. Barcelona. DDB
- Camps, V. (1994). Los valores de la educación.. Madrid. Alauda
- Hoyos, G. y Martínez, M. (coords.) (2004). ¿Qué significa educar en valores hoy?. Barcelona. Octaedro
- Naya, L. M. (coord.) (2005). La educación y los derechos humanos.. Madrid. Erein
- Jares, Xesús R. (1999). Educación y derechos humanos. Estrategias didácticas y organizativas.. Madrid. Popular
- Sánchez Alcón, Ch. y Navarro Navarro, L. (2007). ¿Cómo educar en valores cívicos a los peques?. Barcelona. Octaedro
- Pereira, C. (2005). Los valores del cine de animación: propuestas pedagógicas para padres y educadores.. Barcelona. PPU
- Casamayor, G. (coord.) (1999). Cómo dar respuesta a los conflictos.. Barcelona. Graó
- Elzo, J. (2000). Los valores de los jóvenes españoles.. Madrid. Fundación Santa María
- Instituto Pedagógico Padres y Maestros (2003). Cine y Transversales. Treinta películas para trabajar en el aula.. Bilbao. Mensajero
- Jares, Xesús R. (2004). Educar para la paz en tiempos difíciles.. Bilbao. Bakeaz
- Loscertales, F. y Núñez, T. (2001). Violencia en las aulas.. Barcelona. Octaedro
- Payá, M. (1999). Educación en valores para una sociedad abierta y plural. Aproximación conceptual.. Barcelona. DDB
- Pérez, G. (1997). Cómo educar para la democracia. Estrategias educativas.. Madrid. Popular
- Savater, F. (1997). El valor de educar.. Barcelona. Ariel
- Trilla, J. (1992). El profesor y los valores controvertidos.. Barcelona. Paidós
- Cerezo Martínez, F. (2001). La violencia en las aulas. Análisis y propuestas de intervención. . Madrid. Anaya
- Cavell, S. (2005). El cine, ¿puede hacernos mejores?. Madrid. Katz
- Ortega Ruiz, P. y Mínguez Vallejos, R. (2001). Los valores en la educación.. Barcelona. Ariel
- Ollero, A. (coord.) (1999). Valores en una sociedad plural.. Madrid. Fundación para el Análisis y los Estudios Sociales
- Juul, J. (2008). Los valores para la familia hoy.. Madrid. Maeva
- Asís Roig, R. et al. (2006). Educación en derechos humanos: la asignatura pendiente.. Madrid. Dykinson
- Camps, V. (2008). Creer en la educación.. Barcelona. Península
- Martínez, M. y Hoyos, G. (coord.) (2006). La formación en valores en sociedades democráticas.. Barcelona. Octaedro-OEI
- Jares, Xesús R. (2008). Educación e paz. 25 anos de educadores pola Paz.. Vigo. Xerais
- Calero, J. (2008). Sociedad desigual, ¿educación desigual?. Madrid. Ministerio de Educación
- Jares, Xesús R. (2006). Aprender a convivir.. Vigo. Xerais
- Sancho Gil, J. Mª. (2006). Tecnologías para transformar la educación.. Madrid. Akal
- Amar Rodríguez, V. M. (2008). TICs, sociedad y educación.. Madrid. Tébar
- Yuste, A. (2006). Educación, ciudadanía y democracia.. Barcelona. Octaedro-OEI
- Tuts, M., Martínez Teu, L. (2006). Educación en valores y Ciudadanía: propuestas y técnicas didácticas para la formación integral. Madrid. Los libros de la Catarata
- Tarbiya. Revista de Investigación e Innovación Educativa (2004). La Educación en Derechos Humanos. Madrid. Instituto Universitario de Ciencias de la Educación
- Haydon, G. (2003). Enseñar valores. Un nuevo enfoque.. Madrid, Morata
- Cortina, A. (coord) (2009). La educación y los valores. Madrid. Biblioteca Nueva
- Esteban Bara, F. (2007). Lluvia de valores. Barcelona. CEAC
- Carbonell Sebarroja, J (2008). Una educación para mañana. Barcelona. Octaedro.
- Tiana Ferrer, A. (2009). Por qué hicimos la LOE. Madrid. Wolters Kluwer España
- Ribotta, S (ed) (2006). Educación en derechos humanos. La asignatura pendiente. Madrid. Dykinson
- Bárcena, F., Gil, F., Jover, G. (1999). La escuela de la ciudadanía. Bilbao. DDB
- García Aretio, M., Ruiz Corbella, R., García Blanco, R. (2009). Claves para la educación. Madrid. Narcea



- Arenas-Dolz, F., Gallegos Salazar, D. (ed) (2009). El ciudadano democrático. Madrid. PyV
- Revista de Educación (2003). Educación y ciudadanía (nº extraordinario). Madrid. Ministerio de Educación, Cultura y Deporte
- Revista de Estudios del Curriculum (2000). Educación cívica (Vol 3, nº 1). Barcelona. Ediciones Pomares-Corredor
- Revista Iberoamericana de Educación (2006). Educación y Ciudadanía (nº42 septiembre-diciembre)). Madrid.OEI
- Nussbaum, M.C (2010). Sin fines de lucro. Madrid. Katz Editores
- Álvarez, B. (2011). La verdadera historia de los cuentos populares. El Pulgarcito para el siglo XXI. Madrid, Morata
- Cortina, A. (2013). ¿Para qué sirve realmente...? La ética. Barcelona, Paidós
- Nussbaum, M. C (2012). Crear capacidades: propuesta para el desarrollo humano. Barcelona, Paidós
- Nussbaum, M. C (2014). Emociones políticas. Barcelona, Paidós
- Martínez Huerta, J (2014). El fulgor de la luciérnaga: cuentos para repensar la educación. Madrid, Los libros de la Catarata
- Peiró i Gregori, S (2013). Los valores en educación: modelos procedimientos y técnicas. Madrid, Dykinson
- González-Varas Ibáñez, A (2015). Derechos educativos, calidad de enseñanza y proyección jurídica de los valores en las aulas. Valencia, Tirant lo Balch
- Morgensen, Finn et alii (2009). Educación para el Desarrollo Sostenible: Tendencias, divergencias y Criterios de calidad. Barcelona, Graó
- Salinas Ramos, Konsue (2014). Acercando la educación para el desarrollo a la escuela: una mirada internacional, una mirada local. Navarra, Gráficas Castuera
- Ortega Aguaza, Judit; Lubián Graña, Carlos (Coords) (2014). Manual de educación para el desarrollo: orientaciones didácticas para el aula. Jaén, Universidad de Jaén
- (). .

Recursos en

REDE: <http://fund-culturadepaz.org/spa/espanol.htm> <http://www.alliance21.org/2003> <http://www.alteris.org/quees.html> <http://www.aulaintercultural.org> <http://www.citized.info> <http://www.ciudadania.profs.net> <http://www.coe.int> <http://www.dadalo.org> <http://www.edualter.org> <http://www.educacionciudadania.mec.es> <http://www.educacionenvalores.org> <http://www.es.amnesty.org> <http://www.escuelalibre.org> <http://www.mec.es/creade> <http://www.capitaleemocional.com/apa.htm> <http://www.movimientocontralaintolerancia.com> <http://www.oei.es> <http://www.sgep.org> <http://www.unesco.org>

Recursos en REDE: <http://fund-culturadepaz.org/spa/espanol.htm> <http://www.alliance21.org/2003> <http://www.alteris.org/quees.html> <http://www.aulaintercultural.org> <http://www.citized.info> <http://www.ciudadania.profs.net> <http://www.coe.int> <http://www.dadalo.org> <http://www.edualter.org> <http://www.educacionciudadania.mec.es> <http://www.educacionenvalores.org> <http://www.es.amnesty.org> <http://www.escuelalibre.org> <http://www.mec.es/creade> <http://www.capitaleemocional.com/apa.htm> <http://www.movimientocontralaintolerancia.com> <http://www.oei.es> <http://www.sgep.org> <http://www.unesco.org>



Bibliografía complementaria	<ul style="list-style-type: none">- Bindé, J. (dir.) (2005). ¿A dónde van los valores? Coloquios del siglo XXI.. Barcelona, Icaria-UNESCO- Calvo Buezas, T. (1990). El racismo que viene. Otros pueblos y culturas vistos por profesores y alumnos.. Madrid, Tecnos- Camps, V. (2008). Creer en la educación.. Barcelona, Península- Camps, V. (1994). Los valores de la educación.. Madrid, Anaya- Carreras, Ll. y otros (1995). Cómo educar en valores.. Madrid, Narcea- Coombs, Ph. (1986). La crisis mundial de la educación: perspectivas actuales.. Madrid, Santillana- Delval, J. (1990). Los fines de la educación.. Madrid, Siglo XXI- Doménech, J; Guerrero, J. (2005). Miradas a la educación que queremos.. Barcelona, Graó- Esteban Bara, F. (coord.) (2003). Mi querida educación en valores. cartas entre docentes e investigadores.. Bilbao, DDB- Jares, Xesús R. (1999). Educación y derechos humanos. Estrategias didácticas y organizativas.. Madrid, Ed. Popular- Jares, Xesús R. (2004). Educar para la paz en tiempos difíciles.. Bilbao, Bakeaz- Jares, Xesús R. (2006). Aprender a convivir.. Vigo, Xerais- Jackson, Ph. W. (1991). La vida en las aulas.. Madrid, Morata- Haydon, G. (2003). Enseñar valores. Un nuevo enfoque.. Madrid, Morata- Juul, J. (2008). Los valores para la familia hoy.. Madrid, Maeva- Lomas, C. (comp.) (2007). Los chicos también lloran. Identidades masculinas, igualdad entre los sexos y coeducación.. Barcelona, Paidós- Meirieu, P. (2004). Referencias para un mundo sin referencias.. Barcelona. Graó- Micheá, J. Cl. (2002). La escuela de la ignorancia.. Madrid, Ediciones Acuarela- Paya, M. (1999). Educación en valores para una sociedad abierta y plural. Aproximación conceptual.. Barcelona. DDB- Pérez, G. (1997). Cómo educar para la democracia. Estrategias educativas.. Madrid. Popular- Savater, F. (1997). El valor de educar.. Barcelona. Ariel- Subirats, M., Brullet, C. (1988). Rosa y azul. la transmisión de los géneros en la escuela mixta.. Madrid, Instituto de la Mujer- Tierno, B. (1996). Valores humanos.. Madrid, Taller de Editores- Tonucci, F. (2003). Cuando los niños dicen basta.. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez- Sánchez Ferriz, R., Jimena Quesada, L. (1995). La enseñanza de los derechos humanos.. Barcelona. Ariel- Asís Roig, R. et al. (2006). Educación en derechos humanos: la asignatura pendiente.. Madrid, Dykinson- Rodríguez Martínez, C. (comp.) (2006). Género y currículo: aportaciones del género al estudio y práctica del currículo.. Madrid, Akal- Barrére, M^a A., Campos, A. (coord.) (2005). Igualdad de oportunidades e igualdad de género, una relación a debate.. Madrid, Dykinson- Amar Rodríguez, V. M. (2008). Tecnologías de la información y la comunicación, sociedad y educación.. Madrid. Tébar- Subirats, M., Tomé, A. (2007). Balones fuera: reconstruir los espacios desde la coeducación.. Barcelona, Octaedro- Tomé, A., Rambla, X. (2001). Contra el sexismo. Coeducación y democracia en la escuela.. Madrid, Síntesis- Sancho Gargallo, M. et al. (2007). Nuevos retos para convivir en las aulas: construyendo la escuela cívica.. Madrid, Fundación Europea Sociedad y Educación- Gerilla, E., Jiménez, F.J., Santos, M. (coords) (2011). La educación nos hace libres. Madrid. Biblioteca Nueva- Ferland, F. (2011). Cuéntame un cuento. Madrid. Narcea- Cortina Orts, Adela (2017). Aporofobia, el rechazo al pobre: un desafío para la democracia. Barcelona, paidós- Bauman, Zigmunt (2016). Extraños llamando a la puerta. Barcelona, Paidós- Ordine, Nuccio (2013). La utilidad de lo inútil. Barcelona, Acantilado- García Inda, Andrés (2018). Educar para el asombro. Bilbao, Ediciones Mensajero- Torres Santomé, Jurjo (2017). Políticas educativas y construcción de personalidades neoliberales y neocolonialistas. Madrid, Ediciones Morata
------------------------------------	--



Recomendacións

Materias que se recomenda ter cursado previamente

Materias que se recomenda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observacións



-Non se admitirán traballos dos que o profesor non teña constancia da súa realización.-As datas de entrega dos traballos son inamovibles, agás casos excepcionais.-Para poder ser calificado/a e avaliado/a é necesario ter entregado todos os traballos esixidos. De faltar algunha das partes, o alumno/a figurará como NON PRESENTADO/A.-Os traballos escritos presentaránse a dobre cara, sen grapas e ben identificados (nome do alumno/alumna, curso, grupo, materia e nome do profesor/profesora, e sempre que conteñan referencias bibliográficas é imprescindible seguir as normas da APA que se poden encontrar aloxadas, entre outras, na seguinte dirección web: <http://www.capitalemocional.com/apa.htm>-Non se recollerán traballos encadernados, con fundas de plástico, anillas ou deseños similares. É aconsellable facer copia do orixinal que se entregue e enviar por email unha copia ao profesor da materia.-Débese facer un uso sostible dos recursos así como da prevención de impactos negativos sobre o medio natural.-Débese ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores de sustentabilidade nos comportamentos persoais e profesionais.-Segundo se recolle nas distintas normativas de aplicación para a docencia universitaria, incorporárase a perspectiva feminista nesta materia (usarase linguaxe non sexista, utilizaranse referencias bibliográficas de ambos sexos -citación xusta-, propiciárase a intervención na aula de alumnas e alumnos...)-Traballarase para identificar e modificar prexuízos e actitudes sexistas, e tentarase influir na contorna para modificalos e fomentar valores de respecto e igualdade.-Deberanse detectar situacións de discriminación por razón de xénero e proporanse accións e medidas para corríxilas.-Facilitarase a plena integración do alumnado por razóns físicas, sensoriais, psíquicas ou socioculturais, que experimenten dificultades a un acceso axeitado , igualitario e proveitoso á vida universitaria. Agradécese que calquera necesidade de proposta de mellora sexa comunicada.-A proba de ensaio realizarase seguindo o calendario oficial. Aínda que se facilitará a súa realización do modo que se explicitará no seu momento na clase-O horario de titorías está exposto na web da Facultade e na porta do despacho P0B5.

@font-face

{font-family:"Cambria Math";

panose-1:2 4 5 3 5 4 6 3 2 4;

mso-font-charset:0;

mso-generic-font-family:roman;

mso-font-pitch:variable;

mso-font-signature:-536870145 1107305727 0 0 415 0;}@font-face

{font-family:Calibri;

panose-1:2 15 5 2 2 2 4 3 2 4;

mso-font-charset:0;

mso-generic-font-family:swiss;

mso-font-pitch:variable;

mso-font-signature:-469750017 -1073732485 9 0 511 0;}@font-face

{font-family:Geneva;

panose-1:2 11 5 3 3 4 4 4 2 4;

mso-font-charset:0;

mso-generic-font-family:swiss;

mso-font-pitch:variable;

mso-font-signature:-536870145 1375739999 10534912 0 415 0;};p.MsoNormal, li.MsoNormal, div.MsoNormal

{mso-style-unhide:no;

mso-style-qformat:yes;

mso-style-parent:"";

margin-top:6.0pt;

margin-right:0cm;

margin-bottom:3.0pt;

margin-left:0cm;

text-align:justify;



line-height:150%;
mso-pagination:widow-orphan;
font-size:12.0pt;
mso-bidi-font-size:11.0pt;
font-family:"Arial",sans-serif;
mso-fareast-font-family:Arial;
mso-ansi-language:#000A;
mso-fareast-language:ES;}h4
{mso-style-priority:9;
mso-style-unhide:no;
mso-style-qformat:yes;
mso-style-link:"Título 4 Car";
mso-margin-top-alt:auto;
margin-right:0cm;
mso-margin-bottom-alt:auto;
margin-left:0cm;
mso-pagination:widow-orphan;
mso-outline-level:4;
font-size:12.0pt;
font-family:"Times New Roman",serif;
mso-fareast-font-family:"Times New Roman";}span.Titulo4Car
{mso-style-name:"Título 4 Car";
mso-style-priority:9;
mso-style-unhide:no;
mso-style-locked:yes;
mso-style-link:"Título 4";
font-family:"Times New Roman",serif;
mso-ascii-font-family:"Times New Roman";
mso-fareast-font-family:"Times New Roman";
mso-hansi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-font-kerning:0pt;
mso-ligatures:none;
mso-fareast-language:ES-TRAD;
font-weight:bold;}MsoChpDefault
{mso-style-type:export-only;
mso-default-props:yes;
font-family:"Calibri",sans-serif;
mso-ascii-font-family:Calibri;
mso-ascii-theme-font:minor-latin;
mso-fareast-font-family:Calibri;
mso-fareast-theme-font:minor-latin;
mso-hansi-font-family:Calibri;
mso-hansi-theme-font:minor-latin;
mso-bidi-font-family:"Times New Roman";
mso-bidi-theme-font:minor-bidi;
mso-fareast-language:EN-US;}div.WordSection1
{page:WordSection1;}- Titorías: no caso de non ter docencias os Martes (16-19 h.) no despacho P0B5 (Telf. 981.167100, Ext. 4664).



(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías